

Dr hab. Halina Chodkiewicz, prof. ABNS

Lublin, 25.05.2023 r.

Zakład Neofilologii

Akademia Bialska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II

Recenzja dorobku naukowego doktor Iwony Droni wskazanego do stopnia doktora habilitowanego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój językoznawstwa (zgodnie z art. 219 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce)

Recenzję dorobku naukowego dr Iwony Droni pragnę rozpocząć od stwierdzenia, iż spełnia ona wymogi formalne niezbędne do wszczęcia postępowania habilitacyjnego.

Dr Iwona Dronia ukończyła studia pierwszego stopnia w Nauczycielskim Kolegium Językowym w roku 1999 uzyskując tytuł licencjata, zaś w roku 2022 – tytuł magistra w Instytucie Filologii Angielskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, na podstawie pracy *Postawa nastolatków wobec metod nauczania języków obcych ze szczególnym uwzględnieniem metody komunikacyjnej* (promotor dr Elżbieta Krawczyk-Neifar). Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa otrzymała na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, a promotorem Jej rozprawy pt. *The Language of Political Correctness and Special Education Needs* był prof. zw. dr hab. Rafał Molencki.

Od roku 2002 dr Iwona Dronia pracuje w zawodzie nauczyciela języka angielskiego, stąd legitymuje się znacznym doświadczeniem dydaktycznym zdobytym w kilku szkołach wyższych, takich jak Wyższa Szkoła Zarządzania i Języków Obcych w Katowicach, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Sosnowcu i Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu. Związana z Wydziałem Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, w latach 2012-2015 zatrudniona była jako lektor i wykładowca, natomiast od roku 2017 jest pracownikiem badawczo-dydaktycznym w Instytucie Językoznawstwa. Od roku 2020 jest również wykładowcą w Akademii Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. W placówkach tych Habilitantka prowadziła całą gamę kursów akademickich, w tym: seminaria magisterskie i licencjackie, wstęp do pragmatyki i pragmatyki językowej oraz kursy w

zakresie dydaktyki języka angielskiego, akwizycji językowej, komunikacji językowej, komunikacji interpersonalnej, metodologii badań językoznawczych, komunikacji międzykulturowej, jak również zajęcia językowe konwersacyjne, tekstowe oraz z gramatyki praktycznej, budując w ten sposób duży zasób kompetencji dydaktycznych.

Na Uniwersytecie Śląskim Habilitantka wypromowała 58 magistrów oraz 13 licencjatów oraz pełniła funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim. Była promotorem 24 prac magisterskich i 15 licencjackich w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, a kolejne 130 prac licencjackich prowadziła w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu.

Publikacje dr Iwony Droni o charakterze naukowo-badawczym zaczęły pojawiać się z większą częstotliwością po uzyskaniu przez nią stopnia doktora nauk humanistycznych. Na plan pierwszy wysuwają się główne zainteresowania naukowe Habilitantki reprezentowane poprzez dwa cykle: cykl dotyczący kompetencji dydaktycznych i interpersonalnych nauczyciela oraz cykl poświęcony badaniom w zakresie dyskursu nauczyciela i czynników na niego wpływających. Dr Iwona Dronia jest autorką dwóch monografii oraz słownika polsko-śląsko-angielskiego, którego była redaktorem naukowym. Jej autorstwa jest także 10 rozdziałów w monografiach oraz 8 artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych. W trakcie recenzji znajdują się Jej 3 najnowsze artykuły złożone w *Kwartalniku Pedagogicznym*, *Journal of Pragmatics* oraz *Linguistica Silesiana*. Warto też podkreślić, iż wyniki swoich badań naukowych dr Dronia przedstawiała na licznych konferencjach krajowych i zagranicznych, m.in. na konferencji stowarzyszenia ITAP Spring Seminar w Barcelonie (10.06.2022), Sociolinguistics Symposium 23 w Hong Kongu (07-10.06.2021), na konferencji 12th International Conference on (Im)politeness w Cambridge (17-19.07. 2019) oraz na cyklicznej konferencji 8th International Conference on Intercultural Pragmatics & Communication na Cyprze (08-10.06, 2018). Od roku 2020 Habilitantka jest członkiem zespołu badawczego zajmującego się dyskursem specjalistycznym.

Ciekawy i bardzo pełny jest obraz aktywności Dr Iwony Droni podejmowanych w różnych sferach działalności organizacyjnej. Jako pracownik Uniwersytetu Śląskiego sprawowała wyznaczone jej funkcje w komisji rekrutacyjnej, egzaminacyjnej i konkursowej na stanowiska nauczycieli akademickich. Od roku 2020 jest członkiem Rady Dydaktycznej Kierunku Filologia Angielska, a od roku 2022 bierze udział w międzynarodowym projekcie pt.

„Komunikacja międzykulturowa i dyplomacja" oraz koordynuje współpracę ze szkołami średnimi. W dwóch z tych szkół prowadzi warsztaty i wykłady w ramach tzw. „Mobilnego Uniwersytetu Młodzieży". Dr Iwona Dronia została także kierownikiem projektu wniosku złożonego w ramach konkursu OPUS pt. „Rozbieżność pragmatyczna i jej powiązanie z chęcią komunikowania się jako czynnikiem afektywnym a rozwój kompetencji pragmatycznej". Bez wątpienia dużą rolę dr Iwona Dronia odgrywa również jako osoba bardzo aktywnie współpracującą ze środowiskiem regionalnym. I tak, w latach 2015-2016 była autorką i liderem projektu „Regionalna Edukacja Językowa", w ramach konkursu organizowanego przez Centrum Miasta Katowice oraz autorką i prowadzącą zajęcia w projekcie edukacyjnym „Nasza tożsamość – Katowice w obiektywie historii". Swoją obecność w działalności popularyzatorskiej wyraźnie zaznaczyła np. poprzez udział w Dniach Otwartych, Nocy Anglistów zorganizowanych przez Uniwersytet Śląski, czy wygłoszenie wykładu inauguracyjnego na Kongresie Nauczycieli Języków Obcych w Katowicach.

Ocena wskazanej przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe monografii pt. *Communicating with Generation Z. The Development of Pragmatic Competence of Advanced Polish Users of English*.

Monografia zatytułowana *Communicating with Generation Z. The Development of Pragmatic Competence of Advanced Polish Users of English* przedstawiona przez dr Iwonę Dronię jako osiągnięcie naukowe została opublikowana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w roku 2022. Ma ona charakter interdyscyplinarny, a jej tematyka osadzona jest w nurcie badań socjolingwistycznych, socjokulturowych, socjopragmatycznych oraz glottodydaktycznych. Studium badawcze, w jakie zagłębiła się Autorka monografii należy traktować nie tylko jako bardzo ważny krok w dalszym poszerzaniu Jej własnej wiedzy naukowo-badawczej w zakresie rozwoju kompetencji pragmatycznej polskich użytkowników języka angielskiego, ale jednocześnie docenić jego znaczący wkład naukowy w słabo zbadane dotychczas zagadnienia na gruncie polskim, a jakże aktualne ze względu na powiększający się krąg użytkowników języka angielskiego jako międzynarodowego w naszym kraju i na świecie. Ponadto, z całą mocą należy podkreślić, iż nie bez znaczenia jest fakt, że kompleksowym badaniem wielu aspektów kompetencji pragmatycznej objęła Habilitanka stosunkowo mało

znaną naukowcom polskim populację uczących się języka angielskiego i jego użytkowników, a mianowicie, grupę studentów filologii angielskiej reprezentujących generację Z.

Struktura recenzowanej rozprawy habilitacyjnej jest klarowna i spójna, a składa się na nią sześć rozdziałów, wstęp, załącznik, bibliografia, indeks oraz streszczenia w języku angielskim i polskim. Podczas gdy pierwsze trzy rozdziały budują tło teoretyczne pracy skupiając się na problemach komunikacji w języku drugim, komunikacji międzypokoleniowej oraz komunikacji rozpatrywanej w odniesieniu do różnych kontekstów socjopragmatycznych, pozostałe rozdziały przenoszą czytelnika do części praktycznej pracy, która w szczególności prezentuje schemat i przebieg przeprowadzonego przez Autorkę badania empirycznego, analizę uzyskanych rezultatów badania, jak również wnioski z niego płynące. Jasna struktura monografii oraz jej zawartość merytoryczna wskazują na rozległą wiedzę Autorki w zakresie wybranego pola badawczego, jak i bardzo dobrze opanowany warsztat naukowo-badawczy.

W Rozdziale 1 pracy Habilitantka koncentruje się na analizie całej gamy poglądów, które przyczyniły się do lepszego zrozumienia i zdefiniowania aktu komunikacyjnego zachodzącego pomiędzy użytkownikami języka ojczystego i obcego oraz czynników wpływających na skuteczność interakcji odbywających się w tych kontekstach. W swoich rozważaniach udokumentowanych odniesieniami do obszernej literatury, Autorka słusznie wskazuje liczne trudności, na jakie napotykają uczący się języka obcego przy opanowywaniu produkcji funkcji językowych oraz aktów mowy odmiennych lub nieistniejących w ich języku rodzimym. Z kolei przechodzi do dyskusji nad takimi zagadnieniami jak rozróżnienie Krashena pomiędzy uczeniem się, a przyswajaniem języka obcego, rozwój języka rodzimego i drugiego oraz pełniących rolę w tym procesie czynników psychologicznych lęku, zahamowań, chęci komunikacji oraz interakcji. Szczególną uwagę zwraca na proces rozwijania biegłości językowej przez uczących się języka angielskiego na etapie zaawansowanym i poziom jego efektywności determinowany przez różnego rodzaju ograniczenia i deficyty, które temu okresowi towarzyszą.

Omawiając ten rozdział chciałabym zwrócić uwagę na dwie kwestie. W mojej opinii, korzystnym dla rozważań teoretycznych podjętych w monografii dr Droni byłoby uwzględnienie rozróżnienia dwóch konceptów 'język drugi' oraz 'język obcy'. Stosowanie tych terminów w odniesieniu do przyswajania języka w sytuacji posługiwania się nim przez otaczające społeczeństwo (język drugi), w przeciwieństwie do formalnej nauki szkolnej (język

obcy), wskazuje na znany fakt niedoboru naturalnego kontaktu z językiem docelowym w tym drugim kontekście, co może mieć wpływ na stopień rozwoju biegłości językowej przez uczących się, szczególnie w zakresie kompetencji pragmatycznych. Ponadto, pomimo wykorzystania przez Habilitantkę bogatej literatury w tym rozdziale, zabrakło, moim zdaniem, odniesienia do poglądów Marii Dakowskiej i jej książki pt. *In Search of Processes of Language Use in Foreign Language Didactics* (Peter Lang, 2015) zawierającej obszerny rozdział poświęcony użyciu języka w komunikacji werbalnej, również w warunkach klasowych.

Rozdział 2 recenzowanej monografii przenosi czytelnika do ciekawej i bardzo istotnej problematyki podjętej przez Autorkę, a mianowicie do dyskusji na temat komunikacji międzypokoleniowej oraz dogłębnej charakterystyki wchodzącej na rynek pracy Generacji Z. Budując podstawę teoretyczną do dalszej dyskusji, Autorka przyjmuje podział na generacje i nazewnictwo wprowadzone przez Howe'ego i Strauss'a w roku 1987. Co ważne, kładzie nacisk na specyficzne cechy Generacji Z opisywanej jako grupa wiekowa najbardziej zaawansowana technologicznie, otwarta, pełna indywidualności, i co za tym idzie, wykorzystująca w pełni, wręcz uzależniona, od świata kreowanego przez media społecznościowe, co w efekcie niejednokrotnie ogranicza bezpośrednie werbalne kontakty międzyludzkie. Jak słusznie wnioskuje Autorka w końcowej części rozdziału, generuje to potrzebę tworzenia nowego rodzaju relacji pomiędzy uczniami tego pokolenia i ich nauczycielami.

Dość obszerny i ważny w strukturze recenzowanej monografii Rozdział 3 koncentruje się na analizie najbardziej istotnych problemów związanych z socjopragmatycznym kontekstem użycia języka. Jako wstęp postużyła tu dobrze poprowadzona dyskusja na temat użycia języka angielskiego jako globalnego, ukazująca polemikę wokół interpretacji głównych cech języka angielskiego jako lingua franca. Jak udowadnia Autorka w oparciu o cytowane publikacje, w świetle takiego podejścia nowego znaczenia nabiera postrzeganie strategii pragmatycznych wykorzystywanych przez użytkowników języka, a waga różnic interkulturowych w tej materii jest nie do przecenienia, w szczególności w kontekście podejmowania kontaktów wielonarodowościowych i międzypokoleniowych charakteryzujących współczesny zglobalizowany świat. W naturalny i logiczny sposób przechodzi Autorka do omówienia kilku rodzajów barier interkulturowych, jakie towarzyszą

użytkownikom języka docelowego, w tym tych związanych z interpretacją grzeczności kulturowej. Centralna część tego rozdziału poświęcona kompetencji pragmatycznej i interakcyjnej skupia się na trzech aktach mowy związanych z wyrażaniem prośby, komplementu oraz przeprosin, wokół których skonstruowany jest własny materiał badawczy Autorki zaprezentowany w części empirycznej pracy.

Jak wyjaśnia Habilitantka, wykorzystanie aktów mowy reprezentowanych w jej badaniu empirycznym przez prośbę, komplement oraz przeprosiny związane było również z faktem, iż ze względu na wykazywane różnice pomiędzy ich użyciem w języku polskim i angielskim należało się spodziewać pewnych trudności w opanowaniu tych aspektów kompetencji pragmatycznej u Polaków uczących się języka angielskiego. Autorka powołuje się na wiele prac naukowych, które umożliwiły jej nie tylko zdefiniowanie tych trzech wybranych aktów mowy, ale też ich systematyczny opis oraz dyskusję na temat ważnych zasad w nauczaniu ich w warunkach klasowych. Jak zauważa sama Autorka, dobór tych trzech aktów mowy i analiza ich realizacji przez polskich studentów przy pomocy scenariuszów scenek sytuacyjnych stanowi jednocześnie pewne ograniczenie jej badania empirycznego i nie jest w stanie dostarczyć pełnego obrazu procesu nabywania kompetencji pragmatycznej. W sumie jednak, warto podkreślić, iż podstawy teoretyczne dla podjętego badania zostały opracowane skrupulatnie i dobrze posłużyły przeprowadzeniu analizy kilku ciekawych aspektów kompetencji pragmatycznej, również dzięki nowatorskiemu zastosowaniu odpowiednich narzędzi badawczych.

Rozdziały 4,5,6 niewątpliwie rozstrzygają o wartości naukowej omawianej książki z racji na własny wkład Habilitantki do badań w zakresie pragmatyki językowej, w postaci obszernego podłużnego, jakościowo-ilościowego badania empirycznego przeprowadzonego w okresie 3 lat. Habilitantka wskazuje lukę badawczą, jaką zamierza wypełnić poprzez dokonanie oceny rozwoju kompetencji pragmatycznej polskich studentów filologii angielskiej należących do Generacji Z, przy zastosowaniu kompleksowej analizy, która pozwoli Jej odpowiedzieć na pytania odnoszące się do poziomu rozumienia pragmatycznego przez studentów, poziomu ich produkcji pragmatycznej i trudności w jej realizacji, poziomu świadomości pragmatycznej i percepcji odniesionych sukcesów w opanowaniu języka angielskiego. Oryginalnym pomysłem Autorki było nie tylko wykorzystanie danych uzyskanych z kwestionariuszy, czy testu wiedzy pragmatycznej nabytej przez studentów w

czasie kursu akademickiego, ale również stworzenie korpusu wypowiedzi studentów zawartych w odpowiedziach do scenariuszy scenek sytuacyjnych oraz w protokołach retrospektywnych w celu analizy ich zawartości pod kątem myślenia analitycznego, poziomu językowego, strategii czy problemów przy użyciu oprogramowania LIWC 20, Receptiviti i Sallee. Do końcowej fazy badania Autorka dołączyła ocenę kompetencji lingwistycznej badanej grupy studentów wykonaną przy użyciu programu Grammarly. Wszystkie wnioski z przeprowadzonego badania zostały starannie podsumowane i skomentowane w kończącym książkę Rozdziale 6.

W trakcie lektury części praktycznej recenzowanej książki dr Iwony Droni nasunęły mi się pewne uwagi krytyczne, które omówię poniżej.

1. Wydaje się, że biorąc pod uwagę podłużny typ badania empirycznego opracowanego w monografii warto byłoby uzupełnić je o dodatkowe dane na temat stanu początkowego kompetencji pragmatycznej i językowej badanych studentów, tj. oprócz samooceny kompetencji językowych studentów wprowadzić ich obiektywną ocenę. Zapewniłoby to również lepszą proporcję w ilości danych uzyskanych przed i po badaniu.
2. W pracy pojawiło się, moim zdaniem, pewne niedomówienie dotyczące sposobu przeprowadzenia oceny zawartości wypowiedzi badanych studentów przez nauczycieli akademickich polskich i amerykańskich na podstawie 4 kryteriów, tj. poziomu formalności, strategii, doboru słownictwa oraz tonu (np. str.198). Przede wszystkim brak jest informacji na temat liczby tych nauczycieli, nie wiadomo jak byli szkoleni do wykonania tego zadania, oraz czy oceny, jakie wystawiali gwarantowały odpowiedni poziom rzetelności.
3. Jako odbiorca pracy mało zaznajomiony z nowatorskimi sposobami analizy psychologicznych aspektów języka w wypowiedziach studentów, zainteresowana byłabym bardziej dogłębnym, acz zwartym (a nie rozproszonym) przedstawieniem każdego z zastosowanych narzędzi, wraz z uzasadnieniem jego merytorycznej przydatności dla przeprowadzonego badania, zanim zostało ono zastosowane w celu konkretnej analizy.
4. Pewnym utrudnieniem dla czytelnika, moim zdaniem, jest rozdzielenie wyników ankiet wypełnionych przez studentów przed (Podrozdział 5.1) i po badaniu

(Podrozdział 5.6) i opisanie ich zgodnie z chronologią w różnych częściach rozdziału 5, chociaż podrozdział 5.6 w zasadzie wymaga porównania tych wyników. Dużym wyzwaniem dla czytelnika, jeśli przyjął takie postępowanie, było przeglądanie książki i odwoływanie się do wyników ankiety sprzed badania (5.1) w trakcie studiowania wyników ankiety po badaniu (5.6). Przy takim porównywaniu tekstu za pewną niekonsekwencję można uznać np. interpretację odpowiedzi na to samo pytanie w obu ankietach w formie wykresu słupkowego oraz tabeli (wykres 5.9 str. 185 i tabela 5.35 str.264). Tabela 5.33 (str. 262) zaś porównująca dane z obu ankiet, tj. odwołująca się do danych z ankiety przeprowadzonej przed badaniem (Tabela 5.4, str.182), zawiera niepoprawnie zapisane i oznaczone dane, stąd można uznać ją za nieczytelną.

W moim przekonaniu, zaprezentowany powyżej dorobek publikacyjny dr Iwony Droni jest wystarczający do ubiegania się przez Nią o stopień doktora habilitowanego. Zdecydowana większość publikacji oraz rozwój zainteresowań naukowych Habilitantki przypada na okres podoktorski, kiedy to w kręgu jej badań znalazły się liczne zagadnienia z wybranego zakresu glottodydaktyki i językoznawstwa. W części teoretycznej poddanej ocenie monografii naukowej Habilitantka w zadowalający sposób przedstawiła podstawowy wywód argumentacyjny, zaś w części praktycznej, pomimo kilku drobnych niedociągnięć, wykazała się dobrą znajomością warsztatu badawczego, w tym metodologii opartej na nowoczesnych narzędziach badawczych językoznawstwa. W konkluzji monografii klarownie sformułowała oczekiwane podsumowanie i implikacje dydaktyczne.

Podsumowując, dorobek naukowo-badawczy oraz organizacyjno-dydaktyczny dr Iwony Droni, w mojej opinii, w pełni uzasadniają wniosek o nadanie Jej tytułu doktora habilitowanego.

